

המרכז
ההיסטרוסקופי
ע"ש
פרופ' אשרמן

חוברת זו הוכנה באדיבות דניאלה דיינור,
נכדתו של פרופ' אשרמן

המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן

סיפורו של אשרמן, המחקר ותיעוד קורות חייו,
כמו גם סיפור הקמת מערך הרפואה לנשים בישראל
נכתב על ידי ענת סרגוסטי ומופיע במלואו, ובהרחבה,
באתר www.mylieblinghaus.com שעלה לאוויר
בשנת 2019.

עיצוב: סטודיו Alfabees

תודה מיוחדת לשרי ישראלי |

מנהלת טקס, אירועים, הנצחה ומורשת בעיריית תל-אביב יפו

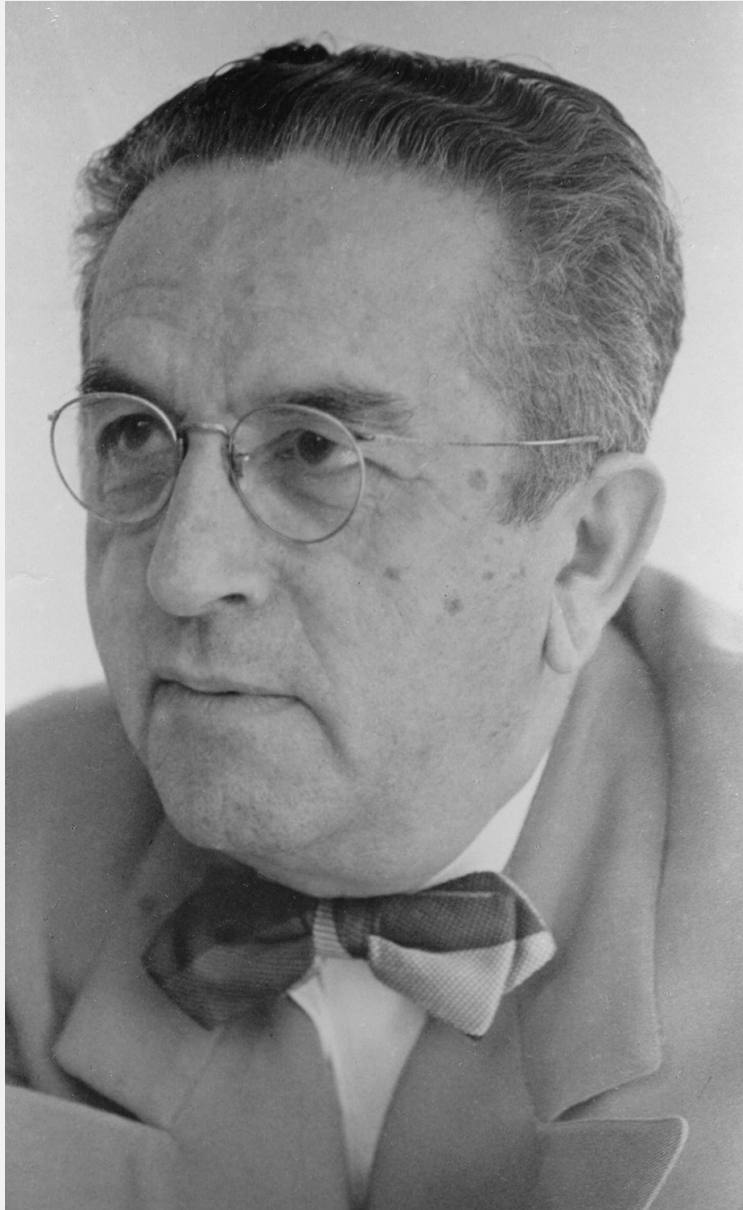
המרכז הרפואי תל-אביב
ע"ש סורסקי

בית חולים לים
ליולדות ונשים

© כל הזכויות שמורות | All Rights Reserved ©

פרופ' יוסף (גוסטוב) אשרמן
הארכיון ההיסטורי של תל-אביב יפו / צילום | צלם לא ידוע

דבר ראש העיר
7 _____ רון חולדאי

דבר מנהל "ליס ליולדות ונשים"
8 _____ פרופ' יריב יוגב

דבר מנכ"ל המרכז הרפואי תל-אביב יפו
9 _____ פרופ' רוני גמזו

מה זו היסטרוסקופיה?
ד"ר גלעד רטון, מנהל "המרכז ההיסטרוסקופי
11 _____ ע"ש פרופ' אשרמן"

גינקולוג בעל שם עולמי
ד"ר מיכאל שנהב, מנהל מחלקת יולדות
14 _____ ב"ליס ליולדות ונשים"

מהי "תסמונת אשרמן"?
ד"ר מיכאל שנהב, מנהל מחלקת יולדות
15 _____ ב"ליס ליולדות ונשים"

יוסף (גוסטוב) אשרמן, סיפור חייו
19 _____ ענת סרגוסטי

הקמת מערך הרפואה לנשים בישראל
32 _____ ענת סרגוסטי

דבר ראש העיר

אני מתכבד לברך על הקמת "המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן" בבית החולים "ליס לילודות ונשים".

פרופ' אשרמן, ממקימי מערך הרפואה לילודות ונשים בישראל, הקדיש את חייו לרפואה, למחקר ולהוראה. תרומתו משמעותית בקנה-מידה עולמי, כמי שחתום על אחת התגליות החשובות בעולם הרפואה לנשים ולפרייה - תסמונת אשרמן. האיש שהקדיש את חייו לרפואה ולקהילה היה אהוב, ידוע ובעל שם עולמי, כשהנהגות העיקריות מפרי עמלו - היו ללא ספק נשות עירנו.

אשרמן בחר להקים את ביתו בתל-אביב, ליווה באופן אישי את המחלקה הראשונה והזמנית לילודות ונשים ב"מלון ספקטור" שבנחלת בנימין; בהמשך, היה שותף בהקמת "בית חולים הדסה-בלפור" ובסמוך לו המרכז הראשון, המרווח והמודרני, של 'טיפות חלב' ברחוב בלפור 14.

עם צמיחתה של העיר וריבוי הלידות בה, יזם והקים את "בית יולדות בקריה" אותו ניהל וליווה מקצועית עד יום מותו, ב-9 באוקטובר 1968.

העיר תל-אביב יפו זכתה להתברך ברופא מסוגו, וכעת זוכה בית החולים "ליס לילודות ונשים" להתהדר במרכז חדשני וראשון מסוגו בישראל, הקרוי על שמו.

תודותיי למנכ"ל בי"ח "איכילוב" - פרופ' רוני גמזו, לפרופ' יריב יוגב - העומד בראש בי"ח "ליס לילודות ונשים", וכמובן ליוזם ומקים המרכז - ד"ר גלעד רטן - שגם יעמוד בראשו.

עלו והצליחו,

רון חולדאי,
ראש העיר תל-אביב יפו
מרס, 2021

דבר מנהל

"ליס ליולדות ונשים"

אני גאה ונרגש לפתוח בבית החולים "ליס ליולדות ונשים" את "המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן" - המרכז החדשני, הגדול והמוביל בישראל, לביצוע היסטרוסקופיות ניתוחיות ללא הרדמה.

מבחינתי זהו רגע היסטורי, בשרשרת של אירועים שעיצבו את תחום הגינקולוגיה בארץ. לפני עשור, פתחנו כאן את המרפאה ההיסטרוסקופית הראשונה בישראל, ביוזמתו ובניהולו של ד"ר גלעד רטן. הייתה זו פריצת דרך רפואית, שהניבה שיעורי הצלחה חסרי תקדים, במאות פרוצדורות בכל שנה, והכשירה הרבה מאוד רופאים מבתי חולים ברחבי הארץ.

"המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן", אותו אנו משיקים היום, ממשיך מסורת של חדשנות ומצוינות רפואית. צעד חשוב נוסף בשיפור חוויית הטיפול בנשים שבריאותן ופוריותן נתמכות בטכנולוגיות החדשות ביותר הקיימות כיום בעולם. במרכז יאובחנו ויטו פלו נשים מכל רחבי הארץ ובמגוון מצבים: חשד להידבקויות בחלל הרחם ("סינדרום אשרמן"), דם לא סדיר, טיפול בשרירנים ופוליפים, הפלות חוזרות ואבחון קשיים בכניסה להיריון. רוב רובן של הפעולות יבוצעו ללא הרדמה. הן האבחנתיות והן הטיפוליות.

"המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן", יאגד את מיטב הרופאים והרופאות בתחום המיילדות והגינקולוגיה בארץ.

בהצלחה לכולנו,

פרופ' יריב יוגב,

מנהל "ליס ליולדות ונשים"

"איכילוב", המרכז הרפואי תל-אביב יפו, ע"ש סוראסקי

מרס, 2021

דבר מנכ"ל

המרכז הרפואי תל-אביב יפו

אחת המשימות הראשונה והחשובות שלנו, לצד יצירת חוויית טיפול מסורה ומקצועית, היא הכשרת דור העתיד ברפואה. "המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן", בבית החולים "ליס ליולדות ונשים", יצעיד את המהפכה ההיסטרוסקופית צעד גדול קדימה, יכתיב את סטנדרט הרפואה בתחום הגינקולוגיה והמיילדות, ויהווה השראה למרכזי מצוינות מכול התחומים.

אני זוכר שבתקופתי כרופא נשים צעיר, בדיקת חלל הרחם נערכה בחדרי ניתוח ותחת הרדמה כללית, על כל המשתמע מכך. היום מדובר בפעולה מהירה ופשוטה, המתבצעת במרפאה ומאפשרת - באותו מהלך - גם אבחון וגם טיפול. בשנים האחרונות, המרפאה ההיסטרוסקופית ב"ליס ליולדות ונשים" הלכה והתרחבה, תוך שהיא מטביעה את חותמה בתחום רפואת הנשים בארץ. מכשירים חדשים נרכשו, טכנולוגיות חדשניות הובאו, רופאות ורופאים רבים, גם רופאי "ליס" וגם רופאות ורופאים מבתי חולים אחרים - הוכשרו בהליך ההיסטרוסקופי. יחידות היסטרוסקופיה דומות נפתחו ברחבי הארץ, במחלקות נשים בבתי חולים ובמרפאות קהילה, אך מרפאת ההיסטרוסקופיה במרכז הרפואי ע"ש סוראסקי, הייתה ונשארה, הגדולה והמובילה שבהן.

אני מודה לפרופ' יוגב, מנהל "ליס לנשים ויולדות" ולד"ר גלעד רטן, מנהל "המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן" על שיזמו, ניהלו, הובילו, והפכו את המרפאה למרכז החדשני שאותו אנו חונכים כעת.

אנחנו, ב"איכילוב" - המרכז הרפואי תל-אביב יפו ע"ש סוראסקי - נמשיך להעניק את שירותי הרפואה הטובים ביותר לכלל לקוחות המרכז.

פרופ' רוני גמזו,

מנכ"ל "איכילוב", המרכז הרפואי תל-אביב יפו, ע"ש סוראסקי

מרס, 2021

מה זו היסטרוסקופיה?

ד"ר גלעד רטן

מאז הימים בהם עמד פרופסור אשרמן בראש "בית היולדות בקריה", אותו הקים בשנת 1951, ועד היום התרחשו ברפואת הנשים שלוש מהפכות אמיתיות, שחוללו שיפור דרמטי ביכולת האבחנה והטיפול.

המהפכה הראשונה הייתה, ועודנה, המצאת האולטרסאונד והכנסתו לשימוש יומיומי בחיי רופאי הנשים: בדיקה קצרה ולא פולשנית המאפשרת לאבחן פתולוגיות גינקולוגיות רבות. בזכותה ניתנת לנו, הרופאים וההורים לעתיד, האפשרות לצפות בעובר ברחם אמו, כבר כשבועיים לאחר גילוי ההיריון.

המהפכה השנייה היתה, ועודנה, האנדוסקופית/לפרוסקופית: בעבר הלא רחוק כל אשה שנזקקה לניתוח גינקולוגי נאלצה לעבור ניתוחים שהיו כרוכים בפתיחה רחבה של הבטן. פרוצדורה שהייתה מלווה בכאבים ובעקבותיה תקופת החלמה ארוכה וסיבוכים לא מועטים. כיום, בעזרת מצלמות משוכללות, שלושה חתכים מזעריים בדופן הבטן וננו-כלים, מטופלות רוב הפתולוגיות בהצלחה.

והשלישית, אותה אני מכנה המהפכה ההיסטרוסקופית: פעולה קלה, מהירה ופשוטה, במהלכה צופה הרופא בחלל הרחם, באמצעות סיב אופטי זעיר המאפשר, באותו מעמד, גם אבחון וגם טיפול. פרוצדורות שנעשו עד לפני כעשור בחדרי ניתוח ותחת הרדמה כללית, על כל המשתמע מכך, נעשות היום במרפאה במהלך דקות בודדות.

בשנת 2011 נפתחה, ביוזמתי ובהנהלתי, ובתמיכתו הפעילה של פרופ' יוסי לסינג, המרפאה ההיסטרוסקופית הראשונה בישראל. הייתה זו פריצת דרך רפואית מכל בחינה שהיא, עם הצלחות שלא היה להן שיעור. בשנתיים הראשונות לפעילות המרפאה, במהלכן הוקצה לנו יום פעילות בודד בשבוע, ביצענו בין 50 ל-100 בדיקות בשנה. בשנת 2019 כבר ביצענו כ-1,700 בדיקות בשנה. ההיסטרוסקופיה הומצאה באיטליה בשנת 1992, על ידי פרופסור סטפנו בטוקי (Stefano Bettocchi) ותלמידיו. עם פתיחת המרפאה ההיסטרוסקופית יצאתי להשתלמות אצל ממציאה. הפרוצדורה הלכה וצברה תאוצה בקצב מעורר השתאות. התורה שיצאה מביה"ח "ליס לילודות ונשים" נקלטה בישראל במהירות והיא משגשגת במחלקות נשים בבתי חולים ברחבי הארץ.

במהלך תשע השנים שחלפו, יחידת ההיסטרוסקופיות הלכה והתרחבה, תוך שהיא מכשירה רופאים רבים, הן רופאי "ליס לילודות ונשים" והן רופאים מבתי חולים אחרים. יחידות היסטרוסקופיה דומות הלכו ונפתחו, כפטריות אחרי הגשם, בבתי החולים ברחבי בארץ ובמרפאות הקהילה אבל יחידת ההיסטרוסקופיה במרכז הרפואי ע"ש סוראסקי הייתה ונשארה הגדולה והמובילה שבהן.

בתמיכת פרופ' יוגב, הלכה היחידה וגדלה תוך שהיא מצרפת אל שורותיה ארבעה רופאות ורופאים מוכשרים, המובילים בדרגת את המהפכה. הרופאה הראשונה שהצטרפה היא ד"ר שקמה בראון, המשמשת גם כמנהלת מרכז בריאות האישה ב"ליס

לילודות ונשים". אחריה צורפו, בסדר הזה: ד"ר יובל פוקס, ד"ר ליאת זקר, ד"ר אמיר אקדם וד"ר יוסי צור. רופאות ורופאים, כולם נפלאים, מיומנים וכוכבים להפיץ את הבשורה הלאה.

בעידוד ובתמיכת פרופ' יוגב, נרכשו מכשירים חדשים והובאו טכנולוגיות חדישות, כגון מכשיר לייזר לשימוש היסטרוסקופי. ב-2020 כבר לא נותרו תהיות האם, או למה, נחוצה השיטה. באמצעות ההיסטרוסקופיה מטופלים בכל רחבי הארץ באופן תדיר ומובן לאליו: מחזור דמם לאיסדיר, ממצאים חשודים (כמו פוליפים או מיומות), נשים המתקשות להרות, או כאלה שחוות הפלות חוזרות, נשים עם חשד להידבקויות בחלל הרחם (סינדרום אשרמן) ואחרים.

יוזמתי, בתמיכת פרופ' יוגב ופרופ' גמזו, לפתוח את "המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן" הנה צעד נוסף בהרחבת היחידה המובילה בישראל.

יהיה זה מרכז שיהווה אבן שואבת להכשרת רופאות ורופאים, למחקר ולמתן מענה לרבבות נשים שבראותן ופוריותן נתמכות על ידי הטכנולוגיות החדישות ביותר הקיימות כיום בעולם הרפואה לנשים וילודות.

ד"ר גלעד רטן
מנהל "המרכז ההיסטרוסקופי ע"ש פרופ' אשרמן"

גינקולוג בעל שם עולמי

ד"ר מיכאל שנהב

גישתו הרפואית של **פרופ' יוסף אשרמן**, הייתה חלוצית ויוצאת דופן לתקופתו.

באותם ימים נזהרו הרופאים מניהול אקטיבי של השלב השלישי של הלידה מחשש לזיהום. פרופ' אשרמן הוביל גישה אחרת, הפוכה, כנגד הממסד הרפואי באותה תקופה. כדי לסייע למהלך הלידה ואף במקרה הצורך, לעזור בהוצאת השלייה (שלייה שלא יוצאת במלואה מהרחם, עלולה להיות גורם לזיהום קטלני).

אבל הוא לא הסתפק בזה.

במלאת לאשרמן 60, כתב ד"ר אברמוביץ, מראשוני תלמידיו, מאמר בחוברת בית החולים העירוני ושירותי הרפואה הציבורית, ושם תיאר את מורו ורבו: "מחלקה קטנה בת 10 מיטות בבית שכור ברחוב נחלת בנימין, הייתה למחלקה בת 22 מיטות בבית הישן ברחוב בלפור, ואחר כך למחלקה בת 36 מיטות בבית המחודש ועד מחלקה בת 80 מיטות כיום. המחלקה הגינקולוגית התחילה בשתי מיטות והייתה למחלקה בת 20 מיטות. "לא כחוקר מדעי יבש ניגש הד"ר אשרמן אל העבודה, אלא תמיד היה ניגש כרופא, ורואה לפניו את החולה וסיבלה. "ועוד מוסיף וכותב ד"ר אברמוביץ "אשרמן לא ויתר והתחקה במחקריו אחרי הגורמים לעקרות בקרב נשים, עד שגילה את התסמונת אשר מאז 1948 נקראת על שמו. זה היה מחקר שנעשה תוך כדי טיפול אינטנסיבי ביולדות ובלידות. בזכותו יולדות קמו מהמיטה מוקדם יותר מכפי שהיה נהוג".

מחקרו של אשרמן זכה לעניין רב ועולם הגינקולוגים עמד נפעם. תגליתו פורצת הדרך קיבלה תוקף חובק עולם ונושאת מאז את שמו. בבתי הספר לרפואה, לומדים הסטודנטים הצעירים את מחקריו ומשנים את הסימפטומים של **"תסמונת אשרמן"**.

מהי "תסמונת אשרמן"?

"אתאר סוג מסוים של הפסקת מחזור הווסת, שלמרות שכיחותו עדיין לא מצא מקום הולם בספרות הגינקולוגית". במילים אלה נפתח מאמרו של פרופ', אז ד"ר, יוסף (גוסטב) אשרמן, שפורסם ב"ירחון למיילדות וגינקולוגיה של האימפריה הבריטית" בפברואר 1948. היה זה מאמר מהפכני, שפתח סדרת מחקרים שערך ומאמרים שפרסם במהלך חייו, שהובילו להגדרתה של **"תסמונת אשרמן"** שמוכרת עד היום, כשבעה עשורים מאוחר יותר, לכל סטודנט לרפואה בעולם.

כדי להבין מהי "תסמונת אשרמן" יש לדעת שהרחם הוא ברובו איבר שרירי, שהשכבה הפנימית שלו נקראת "רירית הרחם". בהשפעת ההורמונים המופרשים מן השחלה, מתעבה הרירית לקראת קליטה של הביצית המופרית. אם לא נוצר הריון, נושרת הרירית ומופיע הדימום הווסתי. השכבה הבסיסית של רירית הרחם נשארת קבועה, והשכבה הפונקציונאלית נושרת בעת המחזור הווסתי. אם נזק לרירית הרחם, התוצאה עלולה להיות הופעת רקמה צלקתית, סירחות בחלל הרחם, והידבקויות בין דפנות הרחם - כל אלה יחוללו קבוצת סימפטומים המאופיינת בכותרת "תסמונת אשרמן".

גורמים שונים יכולים לחולל את התסמונת. ואלה השכיחים שבהם:

- גרידה סמוך ללידה עקב דימום או חשד לשארית שלייה.
- הפסקות הריון מרובות ושימוש במכשיר חד לביצועם.
- גרידה לאחר הפלה עצמונית.
- גרידה אבחנתית.
- כל פעולה כירורגית המערבת את דופן וחלל הרחם, כגון כריתת שרירנים, הסרת מחיצה, כריתת פוליפ.
- היסטרוסקופיה אבחנתית ו/או טיפולית.

המשותף לכל הגורמים האלה, הוא פגיעה ברירית הרחם במקומות שונים, שהתוצאה שלה היא צמיחת רקמה פיברוטית במקומות אלה, הידבקויות בצוואר ובחלל הרחם ובדרגות חומרה שונות. הסימפטומים המאפיינים את "תסמונת אשרמן" תלויים במיקומן של הידבקויות, בכמותן, וברמת עומק הפגיעה ברירית הרחם.

הסימפטומים השכיחים המאפיינים את "תסמונת אשרמן":

- דמם ווסתי מועט.
- היעדר ווסת (אמנוריה).
- אי־פיריון.
- הפלות חוזרות.
- השרשה בתולוגית של השלייה.
- לידות מוקדמות.

אבחון:

בתקופה שאשרמן עקב, איתר והגדיר את התסמונת הקרויה על שמו, נעשה האבחון באמצעות צילום רחם, שכלל החדרת חומר ניגוד לחלל הרחם וצילום בקרני רנטגן. פענוח הצילום הראה את חלל הרחם וצוואר הרחם וניתן היה לראות באמצעות הצילום אם יש הידבקויות תוך־רחמיות, מה דרגות החומרה שלהן ואת תקינות החצוצרות באמצעות מעבר חומר הניגוד דרכן.

כיום, מתבצע האבחון בדרך כלל באמצעות החדרת סיב אופטי דק עם מכשיר הנקרא היסטרוסקופ, שבעזרתו מוחדר הסיב האופטי דרך הנרתיק, צוואר הרחם לחלל הרחם, ומאפשר לראות את תקינות וסדירות החלל, לבדוק אם יש הידבקויות ואת מיקומן, ומאפשר גם לדגום את הרקמה (ביופסיה) כדי להעריך את מידת ההצטלקות. היסטרוסקופ משמש גם לכלי ניתוחי וטיפולי תחת הרדמה, וניתן באמצעותו להפריד את ההידבקויות, ולשפר את תפקוד רירית הרחם.

בעבר, נהגו לבצע גרידה עיוורת כטיפול בהידבקויות, אבל פיתוח ההיסטרוסקופ ייעל את הטיפול והביא לשיעורי הצלחה גבוהים בהרבה. המשך הטיפול הוא תוך מתן תרופות הורמונליות לאחר הניתוח, שמסייעות לעבות את רירית הרחם ולמנוע היווצרותן של הידבקויות חדשות.

מחקריו ומאמריו של פרופסור אשרמן בתחום המיילדות והגינקולוגיה ש"תסמונת אשרמן" היא אך מרכיב אחד בתוכם, זכו להכרה והוקרה בינלאומית ורבבות החיים בקרבנו כאן ובעולם כולו חייבים לו את חייהם.

ד"ר מיכאל שנהב
מנהל מח' יולדות, בית חולים "ליס לילדות ונשים"

יוסף (גוסטב) אשרמן

סיפור חייו

1889 - 1968

פרופ' יוסף (גוסטב) אשרמן נולד **בשנת 1889** בעיירה סמוכה לפראג, אז בתחומי האימפריה האוסטרו-הונגרית וכיום צ'כיה.

בשנת 1913, סיים בהצטיינות יתרה את לימודי הרפואה באוניברסיטת קארל פרדיננד בבירה פראג, מהמובילות בעולם בתחומי מדעי הטבע ומדעי הרוח.

בשנת 1918, בתום מלחמת העולם הראשונה, במהלכה שירת כקצין רפואה בצבא האימפריה, קיבל אשרמן פנייה מהנרייטה סאלד, מי שעמדה בראש ארגון "נשות הדסה". סאלד, עלתה באותה שנה לפלשתינה ו"ליקטה" רופאים מומחים בעלי שם, לבוא ולהצטרף לצוות הרפואי, ולקחת חלק בהקמת מערך הבריאות הציבורי, במדינה שבדרך.

אשרמן - ציוני ואידאליסט צעיר - היה כבר אז גינקולוג בעל ניסיון ושם. הוא ראה בתפקידו משימה לאומית, חלוצית-ציונית, וסומן כמנהיג כריזמטי ואהוב.

בסמוך להגעתו לישראל, נישא גוסטב אשרמן למלכה וילנר, בתו של אחד משלושה היזמים הראשונים שיצאו מיפו להקים את השכונה העברית העצמאית הראשונה, הלוא היא "נווה צדק", שבישרה את הקמת תל-אביב. האשרמנים הקימו את ביתם בתל-אביב ומאז יזם, טיפח, פיתח וניהל ד"ר יוסף אשרמן את מערך הרפואה לנשים ובריאות הילוד בתל-אביב יפו.

רגע הלידה המכריע
ד"ר אשרמן אווז בילוד

צלם | פאול גולדמן / אוסף | גולדמן /
© מח"א - מוזיאון ארץ-ישראל, תל-אביב

שנות ה־40
כאן - עומס וצפיפות במחלקת יולדות
בבית החולים "הדסה תל-אביב"
ארכיון המדינה | אוסף זולטן קלוגר

1925
בניין "בית חולים הדסה"
מלון ספקטור |
רחוב נחלת בנימין,
תל-אביב
הארכיון הציוני המרכזי /
צילום | צלם לא ידוע

בשנת 1921, בעקבות מאורעות תרפ"א, הוחלט על פתיחת מתקן אשפוז זמני לפצועי המאורעות בבניין "מלון ספקטור" שברחוב נחלת בנימין. תוך זמן קצר נקרא "בית החולים הדסה" והיה לבית החולים הראשון בתל-אביב ובאופן טבעי, היו בו גם מיטות אחדות לילודות. אחד התינוקות (המפורסמים לימים) שנולד שם, באוקטובר 1923, היה חיים גורי. אשרמן היה המיילד שלו.

בשנת 1928, הועתק בית החולים הזה לבניין קבע, ברחוב בלפור בתל-אביב, שם זכה לשמו המוכר "הדסה-בלפור". הפעלתו התאפשרה במימון משותף של ארגון "נשות הדסה", עיריית תל-אביב וממשלת המנדט.

בשנת 1931, עברה הפעלת בית החולים באופן מלא לידי עיריית תל-אביב ושמו שונה ל"הדסה תל-אביב".

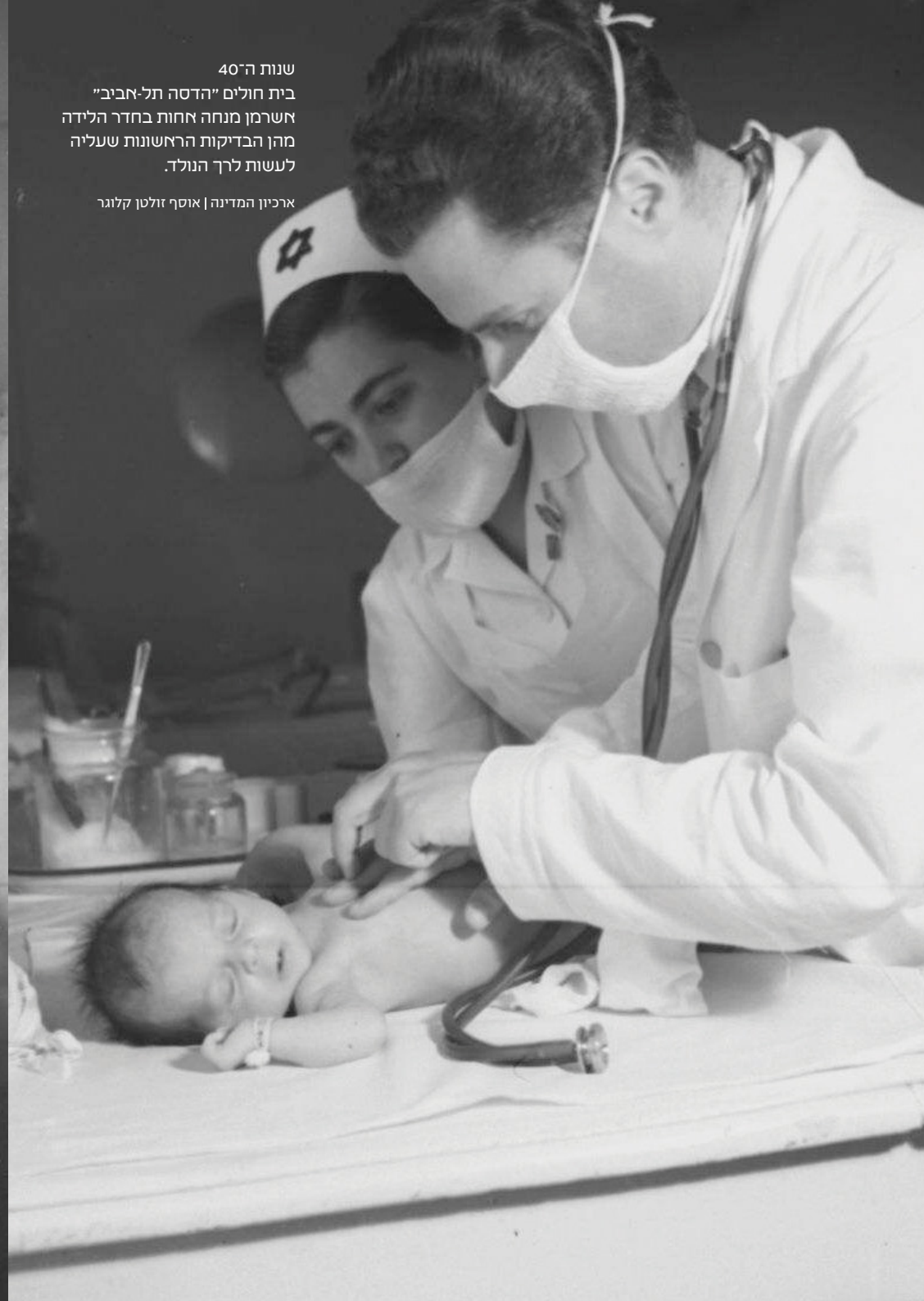
ביולי 1942, נפתחה מחלקת נשים ויולדות ב"הדסה תל-אביב", בניהולו של אשרמן שמונה לראש מערך הנשים והמיילדות של העיר תל-אביב יפו.

שנות ה־40
ד"ר אשרמן במחלקת ילודים
בבית החולים "הדסה תל-אביב"
ארכיון המדינה | אוסף זולטן קלוגר

שנות ה־40
בית חולים "הדסה תל-אביב"
אשרמן מנחה אחות בחדר הלידה
מהן הבדיקות הראשונות שעליה
לעשות לרך הנולד.

ארכיון המדינה | אוסף זולטן קלוגר

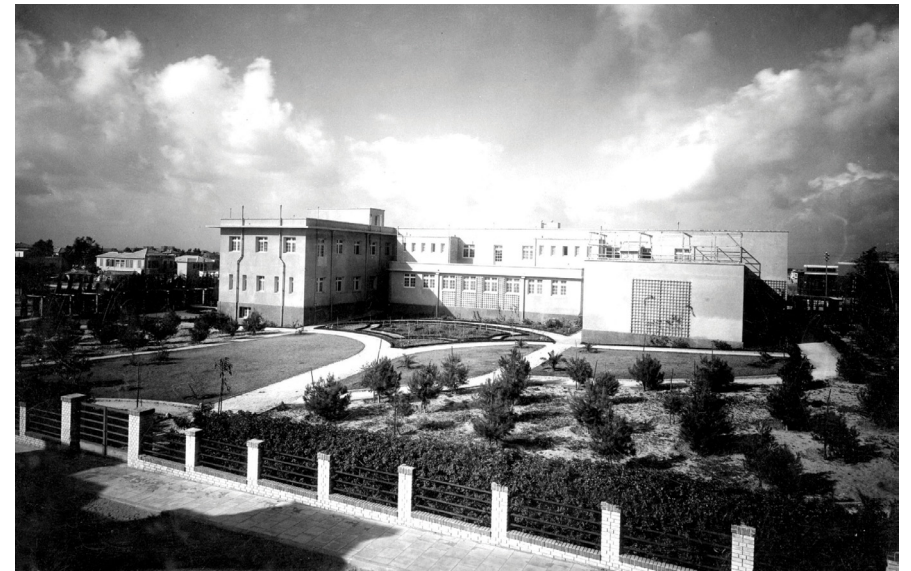

משכן יומי
(מה שנקרא היום "מעון יום")
לילדי אמהות עובדות
"בית הבריאות שטראוס" | רחוב בלפור 14,
תל-אביב

ספריית יונס וסוראיה נזריאן / אוניברסיטת חיפה /
ארכיון ארגון "נשות הדסה"

בתפקידו זה יכול היה אשרמן לקחת חלק בגיבוש החזון ולהשפיע על האופן בו התפתחה והתבססה מערכת הבריאות הציבורית במדינה שבדרך, אך בעיקר להיות מוביל ומשפיע על פיתוח מערך הרפואה לנשים ולבריאות הילד. הוא היה שותף פעיל בהרחבת רשת טיפות חלב, שנקראו "תחנות לטיפול בתינוקות ובנשים הרות" שתפקידן היה לתת הדרכה, ובמקרים מסוימים גם עזרה כספית ולמעשה מילאו תפקיד חברתי-סוציאלי כללי.

המרכז הראשון המרווח והמודרני של טיפות חלב בתל-אביב נפתח ב"בית הבריאות שטראוס" שברחוב בלפור 14, בסמוך לבית החולים "הדסה תל-אביב", שם הוא פעיל עד היום.
לצידו פעלו 8 תחנות נוספות בעיר.

"בית הבריאות שטראוס", רחוב בלפור 14.
מבט מרחוב מזא"ה

ספריית יונס וסוראיה נזריאן | אוניברסיטת חיפה /
ארגון "נשות הדסה" / צילום | צלם לא ידוע

פתיחת המרכז הראשון של
רשת "טיפת חלב" בתל-אביב,
לוותה במהלך פרסומי-חדשני מסוג.

כאן - דוגמנית מראה כיצד להושיב
תינוק בבפוחה ובאחרת - כיצד להניק.

צלם | פאול גולדמן / אוסף | גולדמן /
© מז"א - מוזיאון ארץ-ישראל, תל-אביב

1951
 פקס השקת "בית יולדות בקריה"
 צוות האחיות מקבל את פני הבאים

צלם | פאול גולדמן / אוסף | גולדמן /
 © מז"א - מוזיאון ארץ ישראל, תל-אביב

בשנת 1948, ניסח והגדיר את **"תסמונת אשרמן"**, תגלית מהפכנית בתחום העקריות והפריון, תגלית שכל סטודנט לרפואה, בארץ ובעולם, לומד להכיר במהלך שנות לימודיו. עם התרחבות העיר תל-אביב יפו ובעיקר, לנוכח ריבוי הולך וגדל במספר הלידות, היה ברור לאשרמן שיש לצאת מ"הדסה תל-אביב" ולהקים בית יולדות עירוני, ייעודי, במבנה מרווח יותר בעיר. יוזמתו זכתה לתמיכה גורפת של כל מי שהיה אמון על פיתוח העיר, על תקציבי הבריאות ועל ניהולם.

בשנת 1951, נחנך "בית היולדות העירוני" בפאתי הכפר הטמפלרי "שרונה", ששימש בשנות המשטר הנאצי, מוסד חינוכי לנוער ההיטלראי. אשרמן מונה למנהלו וכך כתב לקראת המעבר: "עוד מעט וחיים יהודיים חדשים יפכו באותם החדרים, שבהם רחפו לפני זמן קצר סיסמאות נאציות".

1951
 הרב איסר יהודה אונטרמן -
 הרב הראשי השלישי לתל-אביב -
 מתקין מזחה בכניסה ל"בית יולדות
 בקריה" מאוחר יותר היה לרבה
 הראשי האשכנזי של ישראל

צלם | פאול גולדמן / אוסף | גולדמן /
 © מז"א - מוזיאון ארץ ישראל, תל-אביב

בשנת 1956, מונה ד"ר יוסף אשרמן באוניברסיטה העברית בירושלים לפרופסור-אורח בגינקולוגיה.

בשנת 1957, פרסם ספר הדרכה מקיף "לקראת אמהות" שיצא ב"הוצאת עיריית תל-אביב". אשרמן שאף להנחיל את הידע שלו לקהלים רבים ככל שאפשר היה. בשנים ההן, כשהלכו והתקבצו בישראל הצעירה אוכלוסיות מגוונות, רבות מהן מארצות העולם השלישי, היה חיוני בעיניו לשתף, בשפה בהירה וקלה להבנה, כמה שיותר נשים. יכולתו לשלב תהליכים חברתיים ובריאותיים ומעמדו ביישוב - נתנו משנה תוקף לפרסומיו.

1957
"לקראת אמהות"
מאת פרופ' יוסף אשרמן |
הוצ' עיריית תל-אביב יפו.
בעטיפה | מלכה אשרמן
מערסלת את בתה הבכורה, נינה
אוסף פרטי | דניאלה דינור

בשנת 1961, נבחר להיות "חתן פרס ע"ש הנרייטה סאלד מטעם עיריית תל-אביב יפו למחקר ברפואה ובהיגיינה ציבורית". הטקס התקיים באולם הרופאים של בית החולים העירוני החדש בתל-אביב, "איכילוב" במרכז סוראסקי.

באוקטובר 1961, הגיע אשרמן לגיל פרישה, אולם ככל שזה היה תלוי בו, פרישה לא היתה אפשרות מעשית. אשרמן היה רופא במובן המלא של המושג: גינקולוג בעל שם עולמי, אידאליסט, איש שהוביל שינויים חברתיים ומהפכות בתחום המיילדות. זה היה האיש, בזה היה כוחו, ואך טבעי היה שנעתר ברצון להמשיך לשמש - במעמדו כראש מערך הנשים והמיילדות של העיר - כיועץ מיוחד בתחום הגינקולוגיה, מעמד זה אפשר לו להמשיך ולהיות בקשר עם המטופלות, עם עולם הרפואה והגינקולוגיה, עם "בית יולדות בקריה" - עולמות שהיו כה קרובים לליבו. הוא המשיך בעבודתו, במסירות, עד יומו האחרון.

ב־9 באוקטובר 1968, נפטר בשנתו.

"בית יולדות בקריה" פעל ברציפות עד 1997. בית החולים "ליס לילדות ונשים", פועל מאז אותה שנה במשכנו החדש שבמרכז הרפואי תל-אביב יפו והינו אחד משלושה בתי החולים הגדולים במרכז הארץ המתמחה בטיפול בנשים ויולדות.

בשנת 2020, הוחלט על הקמת המרכז הראשון והחדשני להיסטרוסקופיות ע"ש פרופ' אשרמן, ביוזמתו ובניהולו של ד"ר גלעד רטן ובתמיכתם המעשית של פרופ' רוני גמזו, מנכ"ל המרכז הרפואי של תל-אביב יפו ומומחה במיילדות וגינקולוגיה ושל פרופ' יוגב יריב, מנהל בית החולים "ליס לילדות ונשים".

יוסף (גוסטב) אשרמן, האיש שהקדיש את חייו למחקר רפואי, הצליח לגעת ולהשפיע על גורלם של רבים רבים. הוא היה רופא מוכר, אהוב, ידוע ובעל שם עולמי. איש צנוע בהליכותיו, שהעדיף להשקיע את זמנו בעבודתו, במחקריו ובסטודנטים שלמדו אצלו רפואה מהי. אין מחווה הולמת וראויה יותר, לדרכו החדשנית ולמחויבותו לבריאות האשה והילוד, מאשר קריאת המרכז הראשון להיסטרוסקופיות על שמו.

הקמת מערך הרפואה לנשים בישראל

ענת סרגוסטי

בשנים שקדמו למלחמת העולם הראשונה כבר פעל בירושלים מרכז לטיפול רפואי ולהדרכת נשים שהוקם על ידי "נשות הדסה", בפיקוח של שתי האחיות הראשונות ששלח הארגון מניו יורק לארץ, רוז קפלן מבית החולים "הר סיני", ורחל לאנדי, אחות מפקחת מבית החולים "הארלם". השתיים התיישבו במאה שערים, בדירה ששכר עבורם הנדבן נתן שטראוס. במהלך היום שימשה הדירה מרכז להדרכת נשים הרות ולאמהות צעירות ומשעות הערב, היה זה ביתן. אבל הסידור הזה לא שרד זמן רב. עם פרוץ המלחמה, עזבו שתייהן את הארץ בזו אחר זו.

ארגון "נשות הדסה" שיחק תפקיד מרכזי בבניית מערך הבריאות בארץ ישראל, הן בגיבוש תפיסה וחזון, והן במימוש ובמימון. בשונה במובהק מתפיסת העולם הקפיטליסטית הנוהגת בארה"ב, שם עד היום אין מערך בריאות ציבורי. עקרונות אלה היוו את התשתית למערך 'טיפות חלב' שהוקם מאוחר יותר, ואשר לאשרמן הצעיר היה תפקיד מרכזי בו.

1925
אשרמן בצילום קבוצתי
עם אנשי צוות ארגון
"נשות הדסה"

ספריית יונס וסוראיה נזריאן
אוניברסיטת חיפה /
ארכיון ארגון "נשות הדסה" /
צילום | צלם לא ידוע

למעלה מ-100 שנות רפואה שיוויונית

מהוות עד היום את תשתית
מערכת הבריאות הציבורית
של מדינת ישראל

העקרונות המנחים לטיפול באם ובילד:

1

השירות יינתן בחינם, ללא הבדל
דת וגזע ויכולת כלכלית

2

שיטת הטיפול בתינוק ורמתה יהיו
זהות ברחבי הארץ ויתמקדו בליווי
ופיקוח על התפתחות הילוד,
הדרכת האם הצעירה, הזנה,
הלבשה והחתלה

3

יתקיימו ביקורי בית תקופתיים
של האחיות

4

יוקדש זמן לחינוך כל בני
המשפחה לחיי בריאות ולהקניית
אורח חיים בריא

5

הליווי מיועד לילד הבריא.
ב"טיפות חלב" לא יינתן טיפול
לילדים חולים ולא יחולקו תרופות

במקביל להקמתה של תחנת "טיפת חלב" בירושלים בשנת 1913, יזמה "הדסה" הקמתו של בית חולים בתל-אביב. אבן הפינה לבית החולים הונחה בשנת 1914, אך לנוכח אירועי המלחמה ועם הקפאת הפעילות הרפואית על ידי הטורקים, נעצרו גם התוכניות הללו.

חזונו של ארגון "הדסה", תהליך הבנייה וגיבושו נקטעו אמנם בפרוץ המלחמה, אך עם כניסת הבריטים לארץ והתייצבות שלטון המנדט, ניתן היה לשוב ולממש את התוכנית הגדולה: בניית תשתית למערכת בריאות ציבורית ליישוב בארץ ישראל.

הבריטים היו מתודולוגיים מהתורכים העות'מאנים, וכניסתם לארץ התאפיינה, בין השאר, בגיבוש תוכנית לפיתוח והסדרה של מערכת בריאות מקומית לרווחת כלל תושבי הארץ, יהודים וערבים.

בשנת 1920 כבר הוחלף השלטון הצבאי באזרחי.

ממחקרה של פרופ' שפרה שורץ, חוקרת ההיסטוריה של מערכת הבריאות בארץ, באוני' בן גוריון, ניתן ללמוד כי זרעי פעילותו של ארגון "הדסה" בארץ נבטו, השרישו והנחילו תרבות רפואית מודרנית שפירותיה הם מקור גאוה ישראלית עד עצם היום הזה.

"הדסה" חידשה את יוזמתה להקמת בית החולים בתל-אביב בשנת 1921. מאורעות תרפ"א 1921 ביפו וסגירת בית החולים העירוני "שער ציון", שהגישה אליו נחסמה בגין המאורעות, הובילו להחלטה על פתיחת מתקן אשפוז זמני לפצועי המאורעות בבניין "מלון ספקטור" ברחוב נחלת בנימין, שהפך תוך זמן קצר לבית חולים לכל דבר ונקרא "הדסה".

בשנת 1928, הועתק בית החולים הזה לבניין קבע ברחוב בלפור תל-אביב שם זכה לשמו המוכר "הדסה בלפור". הפעלתו התאפשרה במימון משותף של ארגון "נשות הדסה", עיריית תל-אביב וממשלת המנדט.

בשנת 1931 עברה הפעלת בית החולים באופן מלא לידי עיריית תל-אביב ובית החולים נקרא מאז "הדסה תל-אביב".

בית החולים ברחוב בלפור, ששמו הוסב ב-1973 ל"הדסה-רוקח" על שמו של ראש העיר השני של תל-אביב, המשיך לשרת את תושבי העיר ופעל ברציפות עד שנת 1992.

בשנת 1951 נפתח "[בית היולדות העירוני בקריה](#)". המבנה היה צמוד למחנה הצבאי בקריה, זאת אומרת "מחוץ לעיר", במונחי נוחות גישה והגעה.

אשרמן מונה למנהלו. חשוב היה לו שייקרא ויאמר "בית יולדות" ולא בית חולים.

וכך הוא כתב: "אף אבות העיר, שבתקופת המנדט דאגו לחינוך, עזרה סוציאלית ואשפוז גם בשביל התושבים היהודים בני יפו הכנה, לא יתנו כמדומה תשובה שונה מתשובתי". מחד גיסא, אנו מאמצים את כל כוחותינו לשם הגברת העלייה מחו"ל, ומאידך גיסא נחניק במו ידינו את העלייה הפנימית. "מיטות ולא 'מיטות סדום' - זוהי דרישתנו!" הוא מסיים את מאמרו.

פרטי הגעה ותקשורת

בית חולים "ליס"

www.tasmc.org.il/Lis/Pages/Lis.aspx

בית חולים "איכילוב"

www.tasmc.org.il/Pages/default.aspx

זימון תורים: 03-6974000

המרכז הרפואי תל-אביב
ע"ש סוראסקי

בית חולים ליס
ליולדות ונשים

